

S B O R Y D O B R O V O L N Ý C H H A S I Č Ů A J I N É

Tak jako snad všude jinde na Moravě, i v Sulkovci a Polomi se v průběhu druhé poloviny 19. století staly hlavní páteří společenského života obce zdejší spolky a sdružení, které v té době přejímaly i mnohá praktická poslání. Ve venkovském prostředí se tradičně uplatňovaly spolky, které vedle praktické náplně činnosti nezapomínaly ani na zábavu, a Polom ani Sulkovec nebyly výjimkami, jak o tom svědčí už prostý výčet sdružení, která zde působila. Například na konci prvního desetiletí 20. století bylo v Sulkovci několik spolků, poměrně hodně na tak malou obec na Vysočině. Z nich nejdůležitějším byl jistě hasičský sbor, který sloužil nejen praktickým účelům při hašení požárů, ale také plnil kulturní úlohu, stejně jako další sdružení - Spolek divadelních ochotníků a místní skupina organizace Venkovská omladina na Moravě a ve Slezsku. K podpoře hospodářských účelů sloužila Místní dobytkařská pojišťovna. Ve stejné době byl v sousední Polomi jediný, zato velmi čínorodý spolek - Sbor dobrovolných hasičů.

Zatímco o ostatních sdruženích toho moc nevíme, o hasičských sborech pojednávají dochované kroniky jak ze Sulkovce, tak z Polomi, které podrobně a plasticky dokumentují jejich bohatou a mnohostranně záslužnou činnost.

Neblahé zkušenosti s ničivými požáry, které odedávna ohrožovaly selská stavení v obou obcích, Sulkovci i Polomi, přiváděly v průběhu druhé poloviny 19. století zdejší uvážlivé hospodáře na myšlenku založení hasičských spolků jako moderní organizace pro boj s nebezpečným živlem. Stejně jako mnohde jinde, i v Sulkovci byl bezprostředním podnětem k zaražení hasičského sboru velký požár. Vypukl 15. května roku 1887 v domě Josefa Jílka a vzplál s takovou prudkostí, že za krátkou dobu lehlo stavení popelem. Až nakonec, když už oheň skoro všechno strávil, dostavili se na místo požáru občané Nedvězí se stříkačkou, ale jak konstatovali sulkovečtí znalci, při takovém požáru by něco spravila spíše dobře secvičená četa lezců, jak se tehdy hasičům říkalo. Spád dalších událostí citujeme doslova: *Následkem tohoto neštěstí slav. výbor obce sulkovecké usnesl se podati pilný návrh na zakoupení obecní stříkačky, což valná hromada ve schůzi dne 5. června jednohlasně povolila. Mezitím vznikla v p. starostovi J. Dvořákovi a učiteli J. Kovářkovi myšlenka zařídit v obci sulkovské hasičský sbor, jež došla velkého souhlasu všeho občanstva, takže byla svolána zakládající schůze budoucího dobrovolného sboru hasičského, jež byla neobyčejně čteně navštívena. Za necelý měsíc - 12. června 1887 - ustavil se v Sulkovci hasičský sbor. Stanovy vypracovali Josef Kovářík a Jan Dvořák, z nichž první se také stal velitelem a druhý podvelitelem. Sbor byl*

rozdělen na tři čety. Četaři se stali Karel Ondra, Michal Jandl a Antonín Jelínek, jejich zástupci František Cibulka, Alois Ehrenberg a František Mareček.

Vlastní zdatnost a také odhodlání naplnit patřičné oddíly stanov svého sboru mohli hasiči ze Sulkovce prokázat už záhy, 25. září téhož roku, kdy chytil len v pazderně, patřící k číslu popisnému 15. Dramatické vylíčení události a vlastní úspěšný zákrok mohli pak pyšně vyjádřit ve své pečlivě vedené i kromobyčej literárně cenné kronice: *Leč oheň vzňal se s takovou prudkostí, že v krátkce shořely všechny dřevěné části i se střechou. Při velikém vichru bylo se co obávati většího neštěstí, leč na rychlo svolaný hasičský sbor v malé chvíli všemu přítrž učinil.*

O tom, jak vážně brali sulkovečtí hasiči svůj úkol, svědčí i prostá skutečnost, že rok co rok pořádali celou řadu speciálních cvičení rozmanitého typu - poplašná, požárová, pochodová, lezecká s hákovým žebřem, se stříkačkou i různá jiná. Ještě v roce založení svého sboru zavedli noční hlídky po zbytek letního období, tedy od 15. srpna do 15. listopadu, kdy hrozilo nejvíce požárů. Každou noc pak hlídal jeden hasič podle stanoveného pořádku společně s ponocným, vyjímaje velitele, podvelitele a četaře, kteří ovšem převzali dozor nad vykonáváním noční služby. Tak tomu bylo i v následujících letech.

Od samého počátku dbali na patřičné technické vybavení svého spolku, v čemž je podporoval sulkovecký obecní výbor. Inspirovali se u svých kolegů v sousedních vsích. Poté, co 26. června roku 1887 shlédli na výletě do Trhonic cvičení svých tamějších kolegů se žebří a dvoukolovou stříkačkou, která se jim dobře osvědčila, se po příchodu domů Sulkovečtí rozhodli zařídit takovou i pro svou obec. Proto už pár týdnů po zakládací schůzi zakoupili vlastní dvoukolovou stříkačku s osmdesáti metry hadic od firmy F. Smekola z Prahy.

Ještě téhož roku také vylepšili svou výstroj postupným zakupováním součástí uniforem a jako první si sulkovečtí parádníci pořídili čapky pro veškeré mužstvo a záhy si nechali ušít celé plátěné uniformy, které byly rozděleny všem činným členům sboru.

Jejich výstroj se rok od roku rozšiřovala a zdokonalovala, modernizovala. Je to patrné i z bilance, kterou sulkovecký sbor učinil u příležitosti pětadvacetiletého výročí založení spolku. Přestože hasiči v Sulkovci začínali prakticky z ničeho, v roce 1912 měli vlastní čtyřkolovou stříkačku, 240 metrů hadic, dvě stříkačky berlové, šest košů na vodu, třináct lezeckých žebřů, veškerou výzbroj a stejnokroj pracovní i parádní pro dvaatřicet mužů, a dále hasičské i

signálové trubky, svítilny i různé jiné potřeby. Spolková knihovna měla celkem 37 odborných knih a vyvázaných ročníků časopisů.

Hasiči nikdy nebrali své členství ve sboru pouze jako čestnou povinnost, ale současně to byla příležitost, jak dát najevo svůj vztah k vesnické pospolitosti, chuť postavit se neohroženě nebezpečnému živlu, ale také se blýsknout před ostatními rodáky v noblesní uniformě. Sami se pak uměli dobře pobavit v družné společnosti blízkých přátel, skutečně dobrých rodáků a občanů své obce.

Ve svých slavnostních uniformách a s náležitou důstojností se sulkovečtí hasiči účastnili slavností v obci. Například 31. března roku 1888 se jejich spolek zúčastnil kostelní slavnosti vzkříšení Páně, *při čemž zachoval vzorné chování i pořádek.*

Zvláště svá cvičení spojovali sulkovečtí hasiči odedávna se zábavou, která zpravidla v podobě společného popití završila nedělní odpoledne. Zapíjeli i cvičení v jiných vesnicích, kam byli zváni či spíše svolávání tamějšími kolegy.

Už od roku 1889 pořádali sulkovečtí hasiči vlastní ples. Ten první se konal v Šimkově hostinci a znamenitě se vydařil. Na další hasičský bál pozvali své sousedy i přespolní také následujícího roku a pak téměř každou sezónu. Jejich ples se tehdy konal nejčastěji v lednu nebo v únoru a tak tomu bylo i v meziválečném období.

Mezi členy sulkoveckého Sboru dobrovolných hasičů panovaly srdečné přátelské vztahy, jež našly výraz nejen v mnoha společných posezeních, kdy po perfektním cvičení nebo po úspěšném zákroku proti požáru zapíjeli své neohrožené činy, ale třeba i v neobvyklé oslavě v roce 1890, k níž dal nepřímo podnět jejich podvelitel, učitel Josef Kovářík. Ten jako kronikář sboru zapsal celou událost dojemnými slovy: *Den 5. února zůstane dnem památným obzvláště pro podvelitele tohoto spolku, jelikož obdařen byl od spolku takovou důvěrou, jakéž se ani nikdy nenadál. Když si totiž vezl po dni svatebním svou novou ženušku domů, byl hudbou a celým sborem nadšeně přivítán, přičemž odevzdán mu byl též čestný diplom panem velitelem. Přál bych si skutečně, aby řádky tyto byly výrazem nejvyššího uznání mého a vděčnosti mé ku spolku našemu, obzvláště pak ku milému našemu p. veliteli, jehož přátelství ke mně dostoupilo zde svého vrcholu. Kéž mám povždy tolik moci, přízně a dobré vůle, abych za všechno to spolku dostatečně odměnit se mohl!*

Vzájemnou pospolitost dávali najevo už v prvním roce své činnosti, kdy se členové sboru jednomyslně usnesli, aby do služebního řádu jejich spolku byl vložen článek, stanovící, že

když zemře činný nebo přispívající člen spolku, ať katolík, nebo evangelík, půjdou mu všichni společně ve stejnokrojích na pohřeb. Stalo se tak poprvé 19. listopadu 1887, kdy tímto způsobem vzdali poslední poctu Josefu Šimkovi, přispívajícímu členu.

Když v roce 1912, u příležitosti výročí čtvrtstoleté existence svého spolku, bilancovali sulkovečtí hasiči svou činnost, sama čísla dokládají jejich nesporné zásluhy. Během oněch prvních pětadvaceti let se Sbor dobrovolných hasičů v Sulkovci zúčastnil hašení devětatřiceti požárů, z toho jednou v Korovici, Hlubokém, Hartmanicích, Jimramově a Chlumu, dvakrát v Nyklovicích, třikrát ve Veselí, v Nedvězím a Sulkovci, čtyřikrát v Bystrém, pětkrát v Polomi a Ubušínku a dokonce devětkrát v Ubušíně. Za stejnou dobu odbýval spolek celkem 221 cvičení, tedy průměrně devětkrát ročně. Z nich bylo 39 cvičení signálových, 18 pochodových, 28 smíšených, tedy signálových i pochodových, 102 cvičení s nářadím, 27 alarmů neboli cvičení poplachových a 7 cvičení veřejných, spojených s výletem.

O tom, jak vážení byli sulkovečtí hasiči a jak byla oceňována jejich činnost, svědčí i sama skutečnost, že dostávali podpory od některých institucí, na které se obraceli s prosbou o příspěvní na lepší vybavení svého sboru - na finanční úřady, ale třeba i k Jeho Veličenstvu císaři Františku Josefu. Například 28. ledna roku 1888 vyhověla jejich žádosti kontribučenská záložna v Kunštátě a udělila jim podporu dvaceti zlatých. Oznámení dotace pak nazývali *zlatou zprávou*. První taková zpráva došla do Sulkovce 8. dubna roku 1888, když Jeho Veličenstvo darovalo spolku padesát zlatých. Tehdy si vděční Sulkovečtí zapsali do své hasičské kroniky: *Láska a oddanost k našemu nejjasnějšímu panovníkovi tímto darem zajisté se zvětšila a povzbudí spolek náš ku další neúporné práci a svornosti. Dejž to Bůh!* Druhá zlatá zpráva pak dorazila vzápětí, 10. dubna téhož roku. Tehdy spolek obdržel od zemského výboru dokonce celých sto zlatých, což kronikář hodnotil slovy: *S velkou radostí zaznamenávám tyto dva veliké dary a nazývám rok 88tý rokem požehnaným pro spolek náš.*

Hasičský sbor v Sulkovci přežil Rakousko-Uhersko a bezvadně pracoval i po celé meziválečné období, za války i po ní. Navzdory více než stoleté tradici Sboru dobrovolných hasičů v Sulkovci tu dnes v ní místní nepokračují, což je jistě chyba nejen kvůli bezpečnosti zdejších obyvatel před nebezpečným živlem, jakým požáry stále jsou, ale také proto, že hasiči odedávna byli na vesnici nejzdatnějšími organizátory rozmanité zábavy. Přestože se dnešní sulkovecká chasa společně schází a neformálně sdružuje, a i když má k pokračování v hasičské tradici svých předků všechny hmotné podmínky, na podnět k obnovení hasičského sboru a jeho dávné slávy se teprve čeká. O pravdivosti tohoto tvrzení, které zaznívá zvláště z úst

starostlivých patriarchů obce, svědčí i prostá skutečnost, že v sousední Polomi hasičský sbor nikdy nepřestal existovat a vede se mu dobře.

Platí obecně pro spolkový život, že i ta nejaktivnější sdružení mívají svá slabší období. Konec konců i hasičský sbor v Sulkovci prošel už v dobách dávno minulých některými nepříliš šťastnými časy. Jak napsali v monumentální Hasičské kronice v roce 1898, pár let předtím se sulkovecký sbor začal "povážlivě trhati", ale zásluhou Aloise Jandla, který se u hasičů příslovečně vypracoval od píky a nakonec se stal jejich velitelem, se spolek opět sjednotil a upevnil. Příští Sbor dobrovolných hasičů v Sulkovci nepochybně čeká na takovou osobnost, kterou je nezbytné hledat v řadách bývalých členů sulkoveckého hasičstva.

V Polomi byl Dobrovolný sbor hasičů založen roku 1894 a u jeho zrodu stál starosta obce Štěpán Ondráček, gruntovníci Josef Jíra, František Jíra, Čeněk Ambrož a učitel Jan Kalina. První starostou se stal Čeněk Ambrož a velitelem Josef Jíra.

Poprvé se polomští hasiči zúčastnili hašení požáru už v následujícím roce, v listopadu roku 1895, kdy se právě v jejich obci vznítala Ondráčkova sušárna. Od té doby zdejší požárníci nechyběli snad u žádného ohně nejen v Polomi, ale ani v okolních vsích, stejně jako to činili jejich sulkovečtí kolegové. A tak jako oni uměli svou záslužnou činnost náležitě oslavit, společně se pobavit. A nejen po vzniku první Československé republiky, ale už na konci 19. století také dokázali naplňovat své vlastenecké cítění, třeba vlastním podílem na organizování oslav národních svátků. Činnost polomských hasičů dokumentuje od samého jeho založení pečlivě, leč poněkud stroze vedená kronika sboru, která je v jediném svazku dovedená až do dnešních dnů.